

החברותא

החברותא בטאען פנימי לחברים גליון מס 595 בס"ד ערש"ק פר' ויצא ז' כסלו תשע"ט

פנינים יקרים

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י) לכאורה היה צריך לכתוב ויברח חרנה כמו שכתוב בהפטר (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם. אלא כאשר מדובר על יעקב ועשו מתאים הלשון ויברח - בורחים מהרשע, אך כאשר הולכים בשליחות ובעצת אביו ואמו אינו מהמכובד להשתמש בלשון בריחה אלא בלשון יציאה והליכה. (נזיר יוסף)

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו (כח, יא) רש"י עשאן כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות וכו'. וצריך להבין אם פחד יעקב מפני חיות רעות למה פחד רק על ראשו ולא על כל גופו. ואפ"ל דמעשה אבות סימן לבנים חיות הרעות משולין לדעות רעות והסכנה הוא בראש שלא להתפס בדעות אפיקורסים. ויקח מאבני המקום זה קדושת ה' באמונה וכו'. (לקוטי שיחות מאדמו"ר מליובאוויטש)

ויחלם (כח, יב) כל חייו של אדם אינם אלא חלום בלבד. אך ניתן להפיק מהם תועלת בהיותם סולם שדרכו זוכים ועולים לשמי מרום. (תולדות יעקב יוסף)

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כח, יב) זה שהוא בעיניו שפל-מוצב ארצה אזי וראשו מגיע השמימה. (תורת חיים להר"ח מקוסוב)

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כח, יב) סולם בגמטריה "קול" רמז לתורת ולתפלת הצדיקים, סולם בגמטריה "עוני" רמז לשפלות. וסולם בגמטריה "ממון" לרמז שיש לממון כח להרים את קול התורה והתפלה ויש בממון כוח להשפיל את האדם בתכלית השפלות והעניות הכל תלוי באופני ההתייחסות אל הממון. (מתוך בעל הטורים)

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כח, יב) רש"י: עולים תחילה ואח"כ יורדים, וצ"ב דלכאורה תחילה יורדים המלאכים שבחוץ לארץ ואח"כ עולים מלאכי ארץ ישראל. אלא הכוונה למלאכים הנבראים מהמצוה שהאדם קנה לעצמו והוא עולה תחילה להמליץ טוב ואח"כ יורדים המלאכים להגן עליו ולהשפיע עליו שפע ברכה. (מים עמוקים)

הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך (כח, יג) מאחר ונתת נפשך עליה לפיכך לך אתננה... (רבי ישראל מקוניין)

ויקץ יעקב... אכן יש ה' במקום הזה (כח, טז) אצל פרעה נאמר ויקץ פרעה וישן ויחלום שנית (מא, ה) ואולם יעקב הקיץ מיד אחר החלום. זהו ההבדל בין יעקב לפרעה. יעקב בהקיצו משנתו מיד הוא פונה לעבודת השי"ת ואילו פרעה מקיץ משנתו ומיד ויישן שנית חוזר לשכב לישון. (רבי מאיר מפרמישלן זצ"ל)

אם יהיה אלקים עמדי וכו' (כח, כ) מה טעם נאמר כאן "אלקים" מדת הדין? אלא שיעקב התכוון בתפלתו שגם מדת הדין יזכהו ויפרנסהו שלא תהיה פרנסתו ממדת הרחמים בתור צדקה. (אורח לחיים)

ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם (כח, ד) כאן למדנו ענותנותו של יעקב אבינו שגם לפשוטים ביותר אלו הרועים היה קורא "אחי" ולא זלזלם בכבודם. (ר' יצחק שאלתיאל)

עוד היום גדול (כח, ז) דרכו של עולם כאשר אדם עומד במיטב שנותיו הוא אומר - עדיין יש לי זמן ושהות לעבוד על עצמי ולרכוש מידות טובות. - עוד היום גדול - והנה קופץ עליו הזקנה ואז אומר הוא לעצמו כבר פנה היום... והבן. (מהר"ש ממעורייטש)

ועיני לאה רכות (כח, יז) רש"י: שהיתה סבורה לעלות בגורלה של עשו ובכתה וכו'. התרגום מפרש ועיני לאה רכות - ועיני לאה יאין. רכות זו של לאה זו יפיה שכן היא באה לחן מתוך יראת שמים, ואין לך יופי גדול מזה. (מהר"מ מפרמישלן)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

האשק שיחת הרא"ש זי"ע"א כ"ח ניסן תשל"ה ה'אבא ל'צפ"ס ע"א א א

לעמוד במסכנות ולבקש (כמו שעכשיו הוא בוחר להיות מסכן בכדי לפגום).

בזמן ההוא שהאורות של משיח ישלטו עלינו וה' ישרה את שכינתו עלינו, כל אלו שצפצפו על כל העולם ואמרו די לנו בחיי שעה, לא צריך לחשוב על הרגע שאחרי כי זה מביא לחרטה, אז הם יעמדו ויבכו על כל השנים שעברו עליהם ככה, ולזכות בחלק בבית השלישי, בהם יכלו לרכוש אוצרות של אורו של משיח, ובמקום זה רכשו לעצמם חלק בגהנום לנצח, שאף פעם לא יוכל לצאת משם. אוי ואבוי לו אז במצב הזה, שבכל נשימה הוא יחכה לנשימה שתבוא אחריה, והוא יבכה על אותה נשימה שהוא הפקיד את עצמו, וחשב לעצמו: יש לי רגע של הפקדות - אני מצפצף על המדריכים שלי ועל כולם.

ולשם כך הקב"ה שולח את הנסיונות בדמות של נחשים ועקרבים, שעושים לאדם רק רע, על מנת שיבין להזהר מהם. מפני שאין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, ואם הוא מביא אותו לידי נסיון הוא מביא לו גם את הסיבה שתעצור אותו. לפני שהוא יוצא לעשות רע לא יתכן שלא יזהיר אותו וישלח לו כל מיני סיבות שישמרו אותו.

דבר זה אנו רואים אצל דוד המלך, שמתחילה סבר שתיתכן מציאות של אהבה בלי סיבה של פחד. הוא הרג את יצרו והוא יכול להתגבר עליו. "ולבי חלל בקרבי". אולם הקב"ה הראה לו ש"אל תאמין בעצמך עד יום מותך". והיות שהוא היה משיח צדקנו, דוד מלך ישראל חי וקיים, הוא היה בבחינת אורו של משיח, לכן מיד הוא אמר חטאתי! דהיינו, תמיד אני בסכנה, "וחטאתי נגדי תמיד", ולא בגאות ובהפקדות ח"ו, ובמציאות שיש בה בחינה של נפילות. ועל כן ביקש "בחנת

אבל בכל זאת, אף פעם לא מאוחר. וכמו שהשטן יכל לבוא ליוחנן כהן גדול אחרי שמונים שנה ולא התיאש, עד שהרס אותו והביא אותו להיות צדוקי, וגם על אלישע בן אבויה - שהיה תנא, הרבי של רבי מאיר בעל הנס - יכל השטן להשפיע ולהביא אותו לאפיקורסות, באותה מידה, גם אנו יכולים, וממנו נקח לעבוד את ה'. כל אחד יכול להתחיל לעבוד עם עצמו, ולהכיר באיזה מדבר שממה הוא נמצא, ולחיות עם הפחד מהנחשים העקרבים שנמצאים במדבר השממה הזה. כי אנו מוקפים בחיות רעות, כלבים רבים סבבנו. זה שהולך במקום שממה, שלבו מלא פחד מהנחשים והעקרבים והאריות הסובבים אותו מבלי שיש לו מקום לברוח, לאיפה שרק ירוץ רץ אחריו האריה הטורף והנחשים והעקרבים. אבל לנו יש על מי להשען, על אבינו שבשמים, כל נשימה ונשימה הוא מחכה להוציא אותנו מהגלות המרה.

אשרי האדם הזוכה להכנס לפרדס הזה, וכמו רבי עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום כך כל אחד יכול להכנס ולחיות במדבר השממה הזה, ותמיד לבחור ולחיות בפחד מן הסכנה, שלא לקבל מהנחשים והעקרבים את הסיפוק של הנשימה הזאת. סיפוק שסופו חורבן ואבדון, והנאה שאחריה מות לנצח. אוי ואבוי יהיה לו בזמן שיבוא המשיח ונצטרך לקבל אורו של משיח, את אור שבעת ימי בראשית, והוא יצטרך לעמוד מרחוק ולקבל נהמא דכסופא. אוי לו מיום הדין שלו. אין בושה יותר גדולה מזה שהוא יהיה נכוה מחופתו של חברו. אותו חבר שהיה איתו באותו מקום ובאותו זמן, עכשיו הוא יראה אותו נהנה מאור שמסנוור לו את הנפש שלו, והוא צריך

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

לבי פקדת לילה צרפתי בל תמצא זמותי בל יעבור פי", כלומר: שהפה והגוף לא יוציאו לפועל את מה שאני חושב ורוצה בלב. אפילו צדיק גדול שקיים את כל התורה כולה באמונה גם הוא לא יודע מה היה אתו בעבר, כי העבר אין והעתיד עדיין, אנו חיים רק את ההווה. ובהווה הוא בבחינת וחטאתי נגדי תמיד, כי חוטא ופושע אני.

קשה מאד לצאת מן המיצר. דוד המלך אמר מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה, אי אפשר לדמיין את גודל המרחב שיש ביציאה הזאת, היות שאי אפשר לתאר בעולם את הכאבים שקיימים במציאות. אדם ממש מסוכן מרוב כאבים בכל נשימה ונשימה, הוא מחזיק את הנשמה בקרבו שלא תברח, ושהוא לא ישתגע, ושהחיים שלו לא יהרסו. אולם דבר אחד מחזיק אותי, אם השטן היה יכול לבוא ליוחנן כהן גדול ולכל אלו שהגיעו להפקרות, אותו דבר אני מבקש מה' שיתן לי את הנשימה הזאת, ללמוד מהשטן שמשחיר את ליבי. בלעדי זה אין לי יכולת להחזיק מעמד.

אף אחד אינו יודע את עיתותיו ואת רגעיו ולא יכול לדעת מה יהיה בסוף, אפילו רבן יוחנן בן זכאי אמר לתלמידיו שאיננו יודע באיזה דרך מוליכים אותו, אבל עם עקשנות אפשר לעבור בשלום את החיים עם השטן. עם העקשנות שאנו לומדים ממנו. ולא ליפול ברוח.

אני מבקש מכם: שמעו את הדברים שלי! הקשיבו לדיבורים שאני מדבר אתכם! אלו לא דברים שבדיתי מליבי, היסורים והכאבים העמוקים שהיו מנת חלקי הם המדברים, ואני מרחם עליכם שלא יקרה לכם מה שאני עברתי. ואם תשמעו ותכניעו את עצמכם, ותכירו את הסכנה הגדולה בה אנו נמצאים, ותחיו בתחושה כמו שאתם יוצאים

למדבר ורואים מרחוק אריות ונחשים ועקרבים, וכל השטח זרוע עם קוצים ודרדרים באין מקום למדריך כף רגל, הפחד גובר והולך עם כל נשימה, וכל הזמן רק מחכים מתי יגיע הרגע שנוכל לצאת מהמקום הנורא הזה לחיות בשלום. זוהי המציאות בה אנו צריכים לחיות את חינו, כי אריות טורפים רודפים אחרינו, נחשים ועקרבים כרוכים אחרינו, כל חינו זורעים קוצים ודרדרים, ואין אפשרות לצאת מהמצב הזה רק בכח האמונה. כאשר נתבונן ושאל את השאלה: איך אני קיים במצב הזה? כי במצב בו אני שרוי - כפי שאני רואה את הסכנה - אני מוכרח להאמין ש"גם שם ידך תנחני", יש מי שמרחם עלי - ברוך מרחם על הבריות. ואין הבדל בין בריה לבריה, מי שרק רוצה לחזור בנשימה הזאת, לא חרטה בבחינת "רשעים מלאים חרטות", רק בבחינת "וחטאתי נגדי תמיד", בפחד של הסכנה שלא נכשל בכל הצעדים וכל המחשבות - הקב"ה מתגלה עליו כפי דרגתו כמו אל משה רבינו. בנשימה הזאת שהוא חוזר בתשובה. הוא מתגלה אליו בדרגת האנוש.

וזהו שנאמר "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", כי שום דבר אינו נצחי. חדשים לבקרים רבה אמונתך, ועל כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. אנו צריכים לבקש, בעקשנות, ובהקרבה, ובמלחמות, לא לשכוח לנשימה אחת ש"אנה מפניך אברח". ותמיד לחיות עם הסכנה. כמו אדם שנמצא במדבר שממה, כך צריך לחיות עם הסכנה של מדבר השממה בו אנו חיים. ולדעת שאם אדם חי בהפקרות, בסופו של דבר בא יומו והוא מקבל את התשלום על מה שהוא עשה לקדושה. אז הקב"ה נוקם בו ואין לו לאן לברוח.

המשך יבוא אי"ה

המשך פנינים יקרים

ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה (כט, יז) והלא שלמה המלך ע"ה אמר במשלי שקר החן והבל היופי וכו' ואיך משבח הכתוב את חן האמהות? וצריך לומר דה"פ חן בלי יראת ה' על זה נאמר שקר החן והבל היופי, אבל כאשר יראת ה' מלווה את החן והיופי היא תתהלל כך שהחן והיופי מהווה חלק בלתי נפרד מההילול.

הפעם אודה את ה' (כט, לה) איתא (בברכות ז ע"ב) אר"י משום רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאה לאה והודתה לה'. וצ"ב הלא מצאנו הילול אצל אדה"ר, נח, שם בן נח ועוד. אלא אבותינו וכו' הודו על ניסים ונפלאות שבתוך הטבע וההודיה על המגיע להם משא"כ לאה הודתה באמרה שהשי"ת נתן לה גם ממה שלא מגיע לה.

שים כה נגד אחי ואחיו ויוכיחו בין שנינו (לא, לו) בפרשה מוזכר בפרומות הרמאות של לבן כלפי יעקב הן בהחלפת לאה מרחל הן לגבי המשכורת שהחליף מנקוד לטלוא ומעקודים לברודים. לעומת זאת מצאנו בפרשה הזהירות והנאמנות של יעקב כלפי לבן כאמור זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועוֹיֹך לא שכלו וכו' הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדרד שני מעיני... (לא, מ) ובעקבות מעשי יעקב פסק מרן השו"ע (חו"מ שלו) חובת הדקדוק שלא יבטל מעט כאן ומעט כאן. נמצא שחובת הנאמנות אינו בדוקא כלפי המעביד אלא כלפי עצמו ודו"ק.

הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה (לא, מ) לגבי מצוה ביום הייתי מלא התלהבות אכלני חרב ואילו לגבי עבירה בלילה הייתי קר בקרח...

וירא יעקב מאד ויצר לו (לב, ה) וצריך להבין פחד זה של יעקב מעשו אחרי שה' הבטיחו ושמרתיך בכל אשר תלך? וניתן לפרש כי לא היה פחד סתם מהרג וכו' אלא פחד זה בא ליעקב על הכפיל שיש לעשו מצד אחד אח ומצד שני עשו הרשע כמש"כ הצילני מיד אחי מיד עשו. ומי יודע שעשו בהשפעת האח שבו יכול להרוס את חנוך ילדי יעקב ויכול לבנות, והלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. נמצא שפחד זה נובע מיראת שמים שביעקב.

וירא יעקב מאד (לב, ה) יש לפרש וירא יעקב מפני בחינת "מאד", על דרך שאמחו"ל (אבות ד, ד) מאד מאד הוא שפל רוח. (בת עין) ויקח את שתי נשיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבור את מעבר יבוק (לב, כב) רש"י: ודינה היכן היתה? נתנה יעקב בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשוי עיניו וכו'. בהמשך ותצא דינה בת לאה וכו' מובא ברש"י לכך נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירנו למוטב ונפלה ביד שכם. גודל התמיהה הרי כוונתו של יעקב היתה לטובה שדינה לא תתקלקל מעשיו הרשע. כגודל התמיהה כך פשטות התשובה. הסכנו והסכון שקולים ומדודים ומחייב התיחסות... ודי למבין.

ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות (לב, יז) יעקב בנה בתים בשבילו שכן בית שהוא ענין קבוע יש לבנות בשביל קניני עוה"ב, אך בדברים ארעיים שאין בהם ענין נצחי דברים שהם אך ורק לצורך עניני עוה"ז מספיק לעשות סכות.

ויבא יעקב שלם עיר שכם (לב, יח) שלם ר"ת שם לשון ממון. יעקב אבינו לא שנה את שמו לשונו ומלבושו ולא הושפע מלבן.

וילך אל ארץ (לו, ד) עשיו הרשע אינו קשור לארץ מסוימת וילך אל ארץ בעוד שיעקב אבינו בחר לו את מקומו בארץ מגורי אביו ארץ כנען.

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

